

KAN-gebied

18.1 Inspraak

De inspraak in het KAN-gebied betrof vooral de dijkeruglegging Lent. Hierover zijn 350 inspraakreacties ontvangen, waarvan 240 gelijke. Vrijwel zonder uitzondering zijn deze insprekers van mening dat de dijkeruglegging bij Lent niet uitgevoerd zou moeten worden. Insprekers zijn niet overtuigd van nut en noodzaak van de maatregel en vinden de gevolgen van de dijkeruglegging veel te ingrijpend. De insprekers stellen dijkhandhaving in combinatie met de uiterwaardvergraving in de Lentse Uiterwaard als alternatief voor. Voor de lange termijn kan dan een beperkt gebied worden gereserveerd. De overheden in het gebied zijn wel vóór de dijkeruglegging, onder meer vanwege de flexibiliteit van de maatregel.

Bewoners hebben een alternatief aangereikt voor de dijkeruglegging Lent. Dat alternatief, de Lentse Warande geheten, bestaat uit een buitendijkse geul, de Van Ellengeul (genoemd naar de bedenker) en een binnendijkse reservering voor een toekomstige dijkeruglegging. De Van Ellengeul is gedimensioneerd om ter hoogte van Nijmegen te voldoen aan de vereiste bescherming tegen overstromingen. Het effect bovenstrooms is aanmerkelijk minder dan bij een dijkeruglegging, zodat een aanvullende uiterwaardverlaging in de Gendtsche waard nodig is. Op korte termijn zijn geen nieuwe bruggen noodzakelijk. De woningen kunnen voor het grootste deel blijven staan.

Tevens is er een langetermijnalternatief aangedragen waarbij er verschillende rivierbochten op het traject Waalbochten tussen Nijmegen en Pannerdensche Kop worden afgesneden. Dit is een vrij grootschalige maatregel die mogelijk gefaseerd zou kunnen worden uitgevoerd en die volgens de insprekers op deze manier op de korte en lange termijn de taakstelling zou kunnen halen tussen Nijmegen en de Pannerdensche Kop.

18.2 Aanvullend onderzoek

Dijkeruglegging Lent

Parallel aan deze PKB-procedure loopt voor het oplossen van het rivierkundige probleem bij Nijmegen reeds een planstudie inclusief de daarbij behorende m.e.r.-procedure. In het kader van deze planstudie zijn verschillende alternatieven onderzocht, waaronder het bewoners-alternatief met een buitendijkse uiterwaardvergraving Lentse Lotwaard met de 'geul van Van Ellen'.

Bochtafsnijdingen Waal

Al in PKB deel 1 is de mogelijkheid onderzocht van het afsnijden van Waalbochten. Het gaat om een grootschalige ingreep waarbij de bochten van de rivier langs de Millingerwaard en de Gendtsche Polder worden afgesneden en bij Buiten Ooij worden verlegd. Tussen de bestaande dijken wordt een nieuwe hoofdvaargeul aangelegd. Het voormalige zomerbed wordt deels omgevormd tot nevengeulen. Door het verkorten van de rivier, het optimaliseren van het doorstroomprofiel en het aanleggen van nevengeulen wordt voorkomen dat de hoogwaterstanden stijgen. Het effect op de waterstanden is groter dan met de andere maatregelen en gaat verder dan noodzakelijk is voor het behalen van de taakstelling voor de korte termijn. Het effect is echter onvoldoende om op de lange termijn binnendijkse maatregelen op dit traject te voorkómen.

Handhaven afvoerverdeling

De PKB heeft als doelstelling de afvoerverdeling zoals beleidsmatig is vastgesteld te handhaven. Om verschillende redenen bleek het uiteindelijke Basispakket van PKB deel 1 niet conform deze beleidsmatige afvoerverdeling te zijn.

Bij de Pannerdensche Kop gaat te veel water richting het Pannerdensch Kanaal. Reden hiervoor is dat het maatregelenpakket op een aantal plaatsen is gewijzigd en de effecten van maatregelen op de afvoerverdeling anders uitvielen dan eerder was ingeschat. Onderzocht is welke combinatie van beschikbare maatregelen nodig is om de afvoerverdeling te corrigeren. Gebleken is dat kribverlaging

op het traject Waalbochten, verlaging van de Suikerdam en Polderkade naar de Zandberg in de Gendsche uiterwaard en extra maatregelen in de Millingerwaard noodzakelijk zijn. Deze maatregelen liggen ook het meest in de buurt van het splitsingspunt de Pannerdensche Kop, waardoor deze erg effectief zijn.

Bij de IJsselkop is gebleken dat bij een grote ingreep in Meinerswijk te veel water richting de Neder-Rijn gaat. In het voorliggende basispakket wordt gekozen voor dijkverbetering rondom Arnhem. Maar een beperkte ingreep in de uiterwaard Meinerswijk is voor een juiste afvoer-verdeling op de IJsselkop noodzakelijk. Om deze reden is een beperkte uiterwaardvergraving bij Meinerswijk in het Basispakket opgenomen.

De riviertakken rondom de splitsingspunten zijn complexe systemen. Tijdens de uitvoeringsfase zullen alle verschillende projecten rond de splitsingspunten voortdurend getoetst worden en op elkaar worden afgestemd.

18.3 Afweging van het kabinet

De dijkteruglegging Lent, zoals voorgesteld door het kabinet, levert een essentiële bijdrage aan de oplossing van één van de rivierkundige knelpunten in Nederland, zowel voor de korte als de lange termijn. Er ontstaat duidelijkheid voor het gebied en de Waalsprong kan definitief worden ingericht. Voor kwelproblemen die zullen optreden bij de dijkteruglegging, zullen maatregelen worden genomen om dit te verhelpen. Een keuze voor het uitstellen van de dijkteruglegging zou betekenen dat het binnendijkse gebied moet worden gereserveerd. Hier kleven risico's aan,

aangezien er vanuit andere ruimtelijke belangen een permanente druk op het gebied ligt.

Het in de inspraak aangedragen alternatief 'Bocht-afsnijdingen' is bij de voorbereiding van PKB deel 1 al in beschouwing genomen en om verschillende redenen afgefallen.

De onderzochte bochtafsnijdingen hebben ingrijpende ruimtelijke effecten. Het Regionaal Ruimtelijk Kader stelt dat de Gelderse Poort nu al zoveel kwaliteiten heeft, dat behoud en eventueel aanpassing de gewenste inrichtingsstrategie is. Bij het afsnijden van de Waalbochten gaat het echter niet om behoud of aanpassing, maar om vernieuwing, waarbij de karakteristieke Waalbochten uit de rivier verdwijnen. Daarmee past deze maatregel niet in de visie op de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit voor dit gebied. Hoewel de maatregel kansen biedt voor nieuwe natuur en andere gebiedsontwikkelingen gaan er in de Millingerwaard en de Gendtsche Polder ook veel natuurwaarden verloren. De huidige natuurontwikkeling in de Gelderse Poort wordt tenietgedaan. Waardevolle landschappelijke en cultuur-historische elementen en structuren, zoals waardevolle oeverwallen en rivierduinen worden door-sneden. Ook zal een tiental woningen betrokken zijn bij de maatregel.

18.4 Besluit van het kabinet

Op grond van de beoordeling van (de combinatie van) maatregelen en mogelijke alternatieven, heeft het kabinet op dit punt niet voor wijziging van het Basispakket gekozen, maar blijft het bij de keuze voor de dijkteruglegging Lent.

Waal (vanaf Nijmegen tot Gorinchem)

19.1 Inspraak

Over enkele voorgestelde maatregelen langs de Waal zijn kritische inspraakreacties ontvangen.

Vergaving Heesseltsche Uiterwaarden

Op de vergaving van de Heesseltsche Uiterwaarden zijn 31 reacties ontvangen, waarin twijfel wordt uitgesproken over de juistheid van de taakstelling voor het gebied; insprekers vinden dat de Heesseltsche Uiterwaarden een extra zware taakstelling hebben gekregen. De insprekers zijn tegen het ingrijpen in de Heesseltsche Uiterwaarden omdat dit volgens hen een ingreep met teveel negatieve effecten is. De insprekers vinden dat de situatie met betrekking tot de Heesseltsche Uiterwaarden onduidelijk is en vragen helderheid over wat de bevolking ter plaatse te wachten staat. Verschillende insprekers denken dat een algemene kribverlaging langs de Waal de veiligheid in voldoende mate zal waarborgen.

Zandwinning

Verschillende zandwinbedrijven hebben gezamenlijk een visie opgesteld met daarin een voorstel om door middel van buitendijkse maatregelen de volledige taakstelling voor de lange termijn te halen op de Midden-Waal van Nijmegen tot Tiel.

Bergende stroming Rijnstrangen en Lingewaarden

Onder de titel 'Lonkend Rivierenland' heeft Staatsbosbeheer het idee van bergende stroming in het Rijnstangengebied en Lingewaarden uitgewerkt en ook als een inspraakreactie is ingediend. Het idee is om nieuwe riviertakken toe te voegen aan het rivierensysteem. Het gaat om een rivier in het Rijnstangengebied en een rivier in en rond het Lingengebied (Lingewaarden) in de Gemeente Lingewaai en Overbetuwe. Het concept zou naast rivierverruiming ook een positieve impuls kunnen geven aan de heroriëntatie van allerlei ruimtelijke-, ecologische-, economische- en maatschappelijke ontwikkelingen in deze gebieden. Dit concept is aangedragen als een structureel en robuust alternatief voor de korte en lange termijn langs de Waal van de grens met Duitsland tot

aan Druten. Met deze maatregel kan worden verwacht dat de volledige taakstelling op de Waal tussen de grens met Duitsland tot aan Druten voor de lange termijn gehaald wordt.

Waal-Maas-connectie

Bij de inspraak is een alternatief voorgesteld om een deel van het extra rivierwater van de Waal via de voormalige overlaat bij Heerewaarden af te voeren naar de Maas. Voor de accommodatie van de vergrote afvoer over de Maas, Bergsche Maas en Amer wordt een aantal aanvullende maatregelen voorgesteld.

Dijkverleggingen voor de lange termijn

Geen van de gemeenten (Over-Betuwe, Neder-Betuwe en Beuningen) kunnen instemmen met welke dijkverlegging dan ook in hun gemeenten. Hun uitgangspunt is dat geen van de dijkverleggingen in de toekomst nodig is wanneer er buitendijks voldoende ruimte kan worden gerealiseerd of wanneer de afvoer van 18.000 m³/s niet gehaald wordt. Door enkele gemeenten wordt in hun inspraakreactie voorgesteld het zoekgebied te vergroten en voorlopig alle mogelijkheden voor dijkverlegging op te nemen in de PKB, zodat indien nodig op een later tijdstip een weloverwogen keuze op basis van alle op dat moment relevante factoren kan worden gemaakt.

Initiatieven uit de regio

In de inspraak zijn diverse initiatieven naar voren gebracht. Het betreft voorstellen voor de Drutensche Waarden, het voormalig steenfabrieksterrein in Vuren, de Winssensche Waarden en de Crobsche Waard. Verder kwamen enkele wensen naar voren rond de dijkverlegging Het Munnikenland.

19.2 Aanvullend onderzoek

Dijkverlegging Het Munnikenland

Voor de dijkverlegging Het Munnikenland is onderzocht of er dwarsverbanden gevonden kunnen worden met andere initiatieven in de regio. Zo is er gekeken naar het samengaan

van de wensen van het project Nieuwe Hollandse Waterlinie, natuurontwikkeling (NURG), recreatie en delfstofwinning met de dijkverlegging Het Munnikenland. Er liggen potenties om de dijkverlegging te versnellen door deze te combineren met andere gebiedsontwikkelingen. Een definitieve overeenstemming met de verschillende overheden en een goed gebiedsproces is nog noodzakelijk.

Uiterwaardvergraving Drutensche Waarden

In het traject Midden-Waal is onderzocht of het particulier initiatief voor de Drutensche Waarden opgenomen kan worden in het Basispakket. De beoordeling heeft plaatsgevonden op basis van de criteria die in PKB deel 1 genoemd zijn. Een uiterwaardvergraving met een nevengeul in de Drutensche waarden kan als aanvullende maatregel een goede bijdrage leveren aan de rivierverruiming en de ruimtelijke kwaliteit in dit gebied. Door de zandwinning kan er rivierverruiming en natuurontwikkeling plaatsvinden en worden er mogelijkheden geboden voor recreatie.

19.3 Afweging van het kabinet

Zandwinning

De visie van de zandwinbedrijven heeft een vrij globaal uitwerkingsniveau en heeft voornamelijk als doel een bijdrage te leveren aan de discussie of er meer ruimte gegeven kan worden aan bedrijven, maatschappelijke organisaties en lokale overheden om – ‘bottom up’ – gebiedsgerichte maatwerkoplossingen te ontwikkelen.

Met de visie laten de zandwinbedrijven zien dat met de inzet van louter buitendijkse maatregelen de volledige langetermijntaakstelling op de Midden-Waal gehaald zou kunnen worden. Door het hoge abstractieniveau van de visie en bijbehorende berekeningen is er een verschil in uitkomsten met Ruimte voor de Rivier. De visie geeft een eindbeeld van een op grote schaal aangepast buitendijks gebied met, zoals de zandwinbedrijven het zelf noemen, robuuste ‘secundaire’ afvoersystemen in de uiterwaarden.

Ervaringen met de uitwerking van eerdere plannen voor nevengeulen geven evenwel aan dat deze vergravingen uiteindelijk minder effectief zijn dan op basis van eerste globale plannen werd verwacht. Dat blijkt ook uit de analyses in het kader van Ruimte voor de Rivier. Dat komt doordat men bij de uitvoering van de uiterwaardplannen zoveel mogelijk rekening wil houden met de bestaande ruimtelijke kwaliteit, natuur en cultuurhistorische waarden. Ook maken randvoorwaarden inzake riviermorfologie en scheepvaart de uiterwaardplannen minder effectief dan in een globale visie wordt gesuggereerd. Door middel van uiterwaardvergravingen en andere buitendijkse maatregelen op de Midden-Waal kan een groot deel van de taakstelling

worden gehaald, maar zullen altijd nog binnendijkse maatregelen noodzakelijk zijn. Het beeld dat er voor de lange termijn op de Waal veel buitendijkse maatregelen noodzakelijk zijn, komt overigens overeen met de PKB.

Bergende stroming Rijnstrangen en Lingewaarden

Het kabinet ziet geen kansen in het concept van bergende stroming. De inhoudelijke bezwaren hebben onder meer betrekking op de benodigde aanleg van enkele tientallen kilometers nieuwe waterkering en de noodzaak, om in samenhang, ook benedenstrooms op de Waal ingrijpende maatregelen te moeten nemen. Daarnaast biedt het aangedragen alternatief geen oplossing voor de korte termijn gezien de realisatietermijn van de aanleg van een dergelijke maatregel. Verder past dit concept niet in de door het kabinet gekozen ontwikkelingsrichting voor de lange termijn. Het kabinet vindt dat er zuinig omgegaan moet worden met het binnendijkse gebied.

Waal-Maas-connectie

Eerder onderzoek heeft aangetoond dat de kans groot is dat piekafvoeren van de Waal en de Maas tegelijk optreden. Een Waal-Maas-connectie is daardoor zonder extra rivierverruimende maatregelen langs de Maas, Bergsche Maas en Amer niet zinvol. Het inrichten van een bovenstrooms gebied langs de Maas als bergingsgebied (retentiegebied) wordt niet gezien als wenselijk. Het daarvoor in aanmerking komende gebied zou het westelijke deel van de Beersche overlaat zijn; een erg ingrijpende maatregel. De nadelen (onder meer kosten), verbonden aan het afleiden van grote hoeveelheden water van de Waal naar de Maas, zijn zodanig omvangrijk dat ze niet tegen de voordelen opwegen. In het kader van de uitwerking van rampenbeheersings-strategieën wordt de inzet van de voormalige Beersche overlaat als mogelijk noodoverloopgebied onderzocht en worden de mogelijkheden op de lange termijn verkend van het aanleggen van retentiegebieden langs de Maas. Voor de korte termijn is er in ieder geval geen draagvlak voor in de regio. Verder vindt het kabinet het niet gewenst om verschillende riviersystemen te integreren en nieuwe (vaak moeilijk te sturen) splitsingspunten in het rivierengebied te creëren.

Dijkverleggingen voor de lange termijn

Op verzoek van het regionaal overleg is nadere studie gedaan naar de vraag welke dijkverlegging opgenomen moet worden in verband met de langetermijntaakstelling op de Midden-Waal. Het gaat om een uitwerking van het Regioadvies. In de studie zijn verschillende opties bekeken. Het hydraulisch probleem kan opgelost worden met de dijkverlegging Loenen, of met een deel van de dijkverlegging Loenen aangevuld met één van de dijkverleggingen Oosterhout-Slijk Ewijk of Beuningen-

Winssen, of aangevuld met delen van beide laatste dijkverleggingen.

19.4 Besluit van het kabinet

Ten aanzien van de particuliere initiatieven heeft het kabinet gemeend niet tot opname in het Basispakket te moeten overgaan. Wel vindt het kabinet dat de initiatieven gesteund moeten worden; zeker als zij voldoen aan de eisen en randvoorwaarden die de PKB daaraan stelt. De teksten van de PKB zijn in die zin ook aangepast. Overigens wil het kabinet geen verandering aanbrengen in het Basispakket voor dit deelgebied. Wel zijn de Drutensche Waarden aangewezen als aanvullende maatregel. De vergravingen in de Heesseltsche- en Hurwenensche Uiterwaarden zijn

vervallen uit het maatregelpakket van de PKB en zullen worden opgepakt als zelfstandige NURG-projecten.

Hoewel het kabinet voor de lange termijn in PKB deel 1 gekozen heeft voor één reservering ten behoeve van een dijkverlegging voor het traject Midden-Waal, wil het kabinet toch op het verzoek van de regio ingaan om het zoekgebied voor langetermijnreservingen te vergroten. Enkele gemeenten rond Nijmegen hebben aangedrongen op het opnemen van verschillende reserveringen voor dijkverlegging langs de Midden-Waal om in de toekomst meer ruimte te hebben voor maatwerk. Daarom is naast de reservering voor de dijkverlegging Loenen, ook een reservering opgenomen voor de dijkverlegging Oosterhout-Slijk Ewijk.

Benedenrivierengebied

20.1 Inspraak

In het benedenrivierengebied heeft de inspraak zich vooral gericht op de ontpoldering van de Noordwaard en van de Overdiepsche Polder, de berging van water op het Volkerak-Zoommeer en de reservering voor de dijkteruglegging Drongelen.

Noordwaard

De ontpoldering van de Noordwaard heeft 30 inspraakreacties opgeleverd. Enkele insprekers ondersteunen de keuze van deze maatregel, maar de meeste insprekers zijn echter niet overtuigd van nut en noodzaak van deze maatregel. Men betwijfelt de juistheid van de aannames over de maatgevende afvoer en geeft aan dat volwaardig landbouwkundig gebruik van het gebied zeer moeilijk of zelfs onmogelijk wordt. Ook andere functies van het gebied komen volgens die insprekers onder druk te staan.

Overdiepsche Polder

Ook over de ontpoldering van de Overdiepsche Polder zijn enkele tientallen reacties ontvangen. Er wordt gewezen op het feit dat als gevolg van de ontpoldering woningen en bedrijfsgebouwen verplaatst moeten worden. De kwaliteit van de Overdiepsche Polder als landbouwgebied neemt volgens de insprekers af. Bewoners van de polder geven aan behoefte te hebben aan een goed proces om gezamenlijk tot invulling van de maatregel te kunnen komen.

Berging Volkerak-Zoommeer

De berging van water op het Volkerak-Zoommeer heeft ruim 20 reacties opgeroepen. Hoewel er begrip is voor deze maatregel, vinden de insprekers dat de negatieve effecten van de maatregel onderbelicht zijn gebleven. Men wijst in dit kader op mogelijke schade voor het Waterfront in Tholen, maar ook op problemen met de afwatering in het stroomgebied van Mark, Dintel en de Roosendaalsche en Steenbergsche Vliet in West Brabant. Men geeft aan schadecompensatie van het Rijk te verwachten.

Drongelen

De meeste reacties (60) zijn ontvangen over de reservering voor de dijkverlegging Drongelen. De insprekers gaven aan ontevreden te zijn over het besluitvormingsproces dat heeft geleid tot de keuze voor deze maatregel. Men trekt de noodzaak voor deze maatregel in twijfel, omdat de inzet van de maatregel afhankelijk is van de Integrale Verkenning Maas, die nog niet beschikbaar is. Men wijst op mogelijke negatieve effecten van de maatregel. Wanneer de reservering voor de dijkverlegging Drongelen gehandhaafd wordt, verwacht men een nadere onderbouwing van de keuze, een betere begrenzing van het te reserveren gebied en zicht op de manier waarop schaduwwerking gecompenseerd wordt.

20.2 Aanvullend onderzoek

Mede naar aanleiding van de inspraak zijn de volgende onderzoeken uitgevoerd:

Merwedes

Middelen die door onvoorziene omstandigheden niet waren aangewend binnen het Ministerie van Verkeer en Waterstaat worden nu aangewend voor het weghalen van bovenmatige begroeiing ter hoogte van het knelpunt Gorinchem langs de Boven Merwede.

Voor de A27 Hooijpolder-Everdingen/Lunetten, die inmiddels in het MIT is opgenomen, zal naar verwachting de planstudie met Startnotitie MER in het voorjaar 2006 uitkomen. Onderzoek naar een mogelijk 'win-win'-effect van de bereikbaarheidsoplossing met die van het doorstroombaar maken van het zuidelijk bruggenhoofd, wordt hierin meegenomen.

Bergsche Maas

Onderzoek is uitgevoerd naar de waterverlagende effectiviteit van de kadeverlaging Biesbosch en de verlaging van de ringdijk rond de Allardspolder; beide maken deel uit van de maatregel kadeverlaging Biesbosch.

Ook zijn de bestaande dijkverhoogten langs de Bergsche Maas onderzocht en ingeschat is op welke schaal de dijken tot aan Lith op de lange termijn versterkt zouden moeten worden wanneer er geen ruimtelijke maatregelen worden uitgevoerd.

De berekeningen voor de lange termijn voor de Bergsche Maas zijn afgestemd met de berekeningswijze voor de Integrale Verkenning Maas.

Hollandsch Diep, Haringvliet, Spui

De kostenraming voor de maatregel berging Volkerak-Zoommeer is nader geanalyseerd. Hierbij is expliciet compensatie opgenomen voor het risico dat de regionale waterbeheersing problemen krijgt, ervan uitgaande dat de veiligheid van het regionale systeem zelf geheel op orde is.

Alternatief Platform Behoud Noordwaard

Het Platform Behoud Noordwaard heeft in samenwerking met Alterra en in opdracht van de Wetenschapswinkel van Wageningen UR een rapport opgesteld, waarin argumenten tegen de ontpoldering van de Noordwaard worden gegeven. Het rapport bevat een discussie over de aannames in de PKB Ruimte voor de Rivier, een kritische beschrijving van het proces rond de Noordwaard als koploper, een kritische beschouwing van het Basispakket en een opmaat voor een 'natuurlijk' alternatief. In dat alternatief stelt het Platform voor het natuurlijk geulensysteem dat in de Sliedrechtse Biesbosch nog aanwezig is, te verbinden met de Merwedes en dit te combineren met voldoende diepe geulen door het gebied van het natuurontwikkelingsproject Noordwaard, het buitendijks gelegen deel van de Noordwaard en de nu nog binnendijks gelegen Kievitswaard. Deze maatregelen kunnen worden aangevuld met eventuele winterbedverbreding van de belangrijkste geulen in de Sliedrechtse Biesbosch en van de Nieuwe Merwede. Dit laatste moet dan gebeuren door de Kievitswaard buitendijks te brengen en (deels) af te graven. Tenslotte kan dit worden gecombineerd met verdieping van het zomerbed van de Boven-, Beneden- en Nieuwe Merwede en eventueel met compartimentering van de agrarische Noordwaard.

20.3 Afweging van het kabinet

Merwedes

Voor het voldoen aan de taakstelling voor de korte termijn bij Gorinchem is er een aantal mogelijkheden:

- ~ de combinatie van ontpoldering Noordwaard met uiterwaardvergraving Avelingen, conform het Basispakket;
- ~ de combinatie van een hele serie buitendijkse maatregelen met zomerbedverdieping (Basisalternatief 1 in het MER);

- ~ een uiterst ingrijpende en lange zomerbedverdieping over de hele Boven- en Nieuwe Merwede (zie kaders in Nota van Toelichting bij PKB deel 1);
- ~ een iets andere combinatie van buitendijkse maatregelen in combinatie met beperkte binnendijkse maatregelen (met ingrepen in het Habitatrictlijngebied de Sliedrechtsche Biesbosch, in het natuurontwikkelingsproject Noordwaard en in delen van de buitendijkse Noordwaard).

Voor de lange termijn zijn alle buitendijkse maatregelen nodig, aangevuld met ofwel ontpoldering van de Noordwaard ofwel een groene rivier door het Land van Heusden en Altena. De groene rivier heeft geen steun vanuit de regio. Dit komt door, onder meer de hoge kosten, de grote schade aan het landschap en het karakter van het gebied, de ingrijpende wijziging van de waterhuishouding en de doorsnijding van het gebied door nieuwe dijken die veelal een barrière betekenen.

Het uitsluiten van de groene rivier door het Land van Heusden en Altena, betekent dat voor de Noordwaard óf een reservering voor de lange termijn nodig is, óf dat opname in het Basispakket voor de korte termijn noodzakelijk is. Gezien de mogelijkheid de boeren in de Noordwaard de door hen gewenste duidelijkheid te geven en vanwege de bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit heeft het kabinet gekozen voor opname in het Basispakket van de ontpoldering Noordwaard in combinatie met de uiterwaardvergraving Avelingen. Tezamen voldoen deze maatregelen aan de gestelde taakstelling voor de korte termijn.

Alternatief Platform Behoud Noordwaard

Bestudering van het alternatief van het Platform Behoud Noordwaard, leidt tot de volgende (belangrijkste) overwegingen:

- ~ het voorgestelde alternatief lijkt te kunnen voldoen aan de taakstelling voor de korte termijn, maar voor de lange termijn blijft de ontpoldering alsnog noodzakelijk;
- ~ het verbeteren van het alternatief van het Platform, zodanig dat binnen de voorgestelde ruimte dezelfde taakstelling voor de lange termijn gehaald kan worden als met de ontpoldering van de Noordwaard, is strijdig met natuurwetgeving (Vogel- en Habitatrictlijn).

Bergsche Maas

Om te voldoen aan de taakstelling voor de korte termijn kan in beginsel een keuze worden gemaakt tussen de volgende opties; deze zijn allemaal redelijk kosteneffectief:

- ~ ontpoldering Overdiepsche Polder in combinatie met kadeverlaging Biesbosch (zie MER Basisalternatief 2);
- ~ zomerbedverdieping (zie MER Basisalternatief 1);

~ dijkverbetering op de trajecten die onvoldoende hoog en/of sterk zijn.

Andere maatregelen zijn veel minder kosteneffectief. Voor de Bergsche Maas zijn op de lange termijn alle mogelijke buitendijkse maatregelen (zomerbedverdieping en verbreding winterbed, uiterwaardmaatregelen) noodzakelijk met daarbovenop de ontpoldering van de Overdiepsche Polder en de dijkverlegging bij Drongelen.

Ontpoldering Overdiepsche Polder

De huidige gebruikers van de Overdiepsche Polder hebben initiatief getoond door het opstellen van een eigen plan. Dit plan wordt door het kabinet ondersteund. Net als in de Noordwaard hebben bewoners aangegeven snel duidelijkheid te willen krijgen. Het niet realiseren van deze maatregel op de korte termijn, maakt het noodzakelijk het betreffende gebied te reserveren voor de lange termijn. Aangezien de ontpoldering een kosteneffectieve maatregel is, met zowel op korte als op lange termijn een goede hydraulische effectiviteit, en beschouwd kan worden als 'no regret'-maatregel, is in december 2004 de bestuurs-overeenkomst gesloten waarbij de maatregel het predikaat koploper heeft gekregen.

Verlaging kades Biesbosch

Naar aanleiding van het nader onderzoek naar de hydraulische effectiviteit van de twee onderdelen van deze maatregel, is besloten om de verlaging van de kade bij het spaarbekken de Gijster te laten vervallen. De hydraulische effectiviteit van dit onderdeel is gering. Door deze kade niet te verlagen kunnen de aanwezige woning en de nog functionerende eendenkooi worden gespaard.

Dijkverlegging Drongelen

De maatregel Overdiepsche Polder alleen is onvoldoende om aan de taakstelling voor de lange termijn te voldoen. Aanvullend zijn dijkverleggingen ten zuiden van het Oude Maasje in beeld (bij Drongelen en Peerenboom, tezamen dijkverlegging Drongelen genoemd). Het gaat hierbij om de ten noorden van de Bergsche Maas gelegen tak van het Oude Maasje. Dit gebied wordt gereserveerd om te voorkomen dat bestemmingsplanwijzigingen in de toekomst de uitvoering van deze maatregel extra moeilijk en kostbaar maken. De begrenzing van het te reserveren gebied is naar aanleiding van inspraakreacties nader uitgewerkt. Hiermee is meer duidelijkheid geschapen voor de betrokkenen. Vanwege de hydraulische effectiviteit is er voor gekozen om een gebied aan de noordoever van de Bergsche Maas te reserveren in plaats van aan de zuidoever.

Nader onderzoek heeft aangetoond dat de obstakelverwijdering Keizersveer aan de noordoever in de huidige vorm hydraulisch niet erg effectief is.

Relatie met Integrale Verkenning Maas (IVM)

Nader onderzoek heeft uitgewezen dat voor de lange termijn met het gewenste pakket van maatregelen net niet wordt voldaan aan de taakstelling op de grens van het plangebied. Maatregelen in het kader van IVM hebben wel enig hydraulisch effect op de Bergsche Maas, maar dit is onvoldoende om de dijkverlegging te vervangen. Besluitvorming over de te nemen maatregelen bovenstrooms van Hedikhuizen vindt plaats in het kader van IVM.

Overig benedenrivierengebied

Om te voldoen aan de taakstelling in het benedenstrooms gelegen deel van het benedenrivierengebied zijn de volgende opties in beginsel mogelijk:

- ~ berging van water op het Volkerak-Zoommeer (zie MER, beide Basisalternatieven);
- ~ dijkversterking;
- ~ ander beheer stormvloedkeringen (Maeslantkering, Hartelkering, Haringvlietstuiven).

Met de maatregel berging op het Volkerak-Zoommeer wordt dijkversterking in een groot gebied voorkomen. De mogelijk negatieve effecten voor de regionale afwatering en de specifieke effecten bij het Waterfront Tholen, het recreatiegebied Speelmansplaten, steigers in havens en mogelijk andere gebieden zullen in de vervolgfase nader worden bekeken. In deze vervolgfase zullen de opties om deze effecten alsnog te vermijden of te compenseren worden onderzocht. In de kostenraming bij deze PKB is rekening gehouden met de mogelijk noodzakelijke extra maatregelen voor het behouden van de veiligheid van het regionale watersysteem.

Een ander beheer van de stormvloedkeringen kan de ruimte voor berging van een hoogwatergolf in de rivierafvoer in de Delta vergroten. De kosten van deze maatregel worden waarschijnlijk in hoge mate bepaald door de economische schade voor de haven van Rotterdam. Dit is mede reden geweest om deze maatregel alleen als maatregel voor de lange termijn op te nemen.

20.4 Besluit van het kabinet

De inspraakreacties en de verschillende nadere onderzoeken hebben niet geleid tot een aanpassing van het Basispakket voor het benedenrivierengebied. Wel zijn enkele aanpassingen aan enkele maatregelen doorgevoerd. Ook in de reserveringen voor maatregelen op de lange termijn zijn slechts kleine veranderingen aangebracht. De reservering voor de lange termijn voor de obstakelverwijdering Keizersveer aan de noordoever is komen te vervallen.

Neder-Rijn/Lek

21.1 Inspraak

De inspraak met betrekking tot de Neder-Rijn/Lek heeft zich vooral gericht op de dijkverlegging Lienden en de bergingslocatie voor overtollige grond in de Marspolder. Hierover zijn 800 inspraakreacties ontvangen waarvan 620 identieke reacties.

De insprekers achten de dijkverlegging bij Lienden niet logisch, maar reageren vooral op het realiseren van een bergingslocatie voor overtollige grond in de Marspolder. Men is zeer bezorgd over de verontreiniging van grond- en oppervlaktewater als gevolg van uitspoeling uit het depot en de mogelijke negatieve effecten hiervan op de verschillende functies van het gebied. De insprekers zijn van mening dat er geen objectieve analyse van de risico's is gemaakt. Naast de risico's van de stortlocatie wordt ook ingegaan op de aantasting van de huidige waarden van het gebied. Het gebied heeft in de ogen van insprekers momenteel een hoge ruimtelijke kwaliteit die als gevolg van de maatregelen zwaar onder druk komt te staan. Ook verdere ontwikkeling van natuur komt ernstig onder druk te staan, wanneer bij hoogwater vervuild Rijnwater het gebied binnenstroomt.

In de inspraak is door een aantal particuliere initiatiefnemers een alternatief gepresenteerd.

21.2 Aanvullend onderzoek

In de PKB deel 1 is de opdracht opgenomen dat voorafgaand aan het deel 3 van de PKB de alternatieven op het traject Arnhem-Schoonhoven verder zouden worden uitgewerkt. Met name is onderzocht of het Basispakket binnen de beschikbare mogelijkheden meer een mix kan worden tussen ruimtelijke maatregelen en dijkverbetering. Er is gestreefd naar een pakket van maatregelen dat kansen geeft aan mogelijke meekoppelingen met andere projecten en particulier initiatief, beter aansluit op wensen inzake de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en past binnen de financiële randvoorwaarden.

In totaal zijn er zeven alternatieven beschouwd. De eerste drie alternatieven zijn bestaande alternatieven, bekend uit de PKB deel 1, het MER of uit het Regioadvies. De alternatieven 4 t/m 7 zijn daaraan toegevoegd. De pakketten zijn globaal als volgt opgebouwd:

1 Basispakket PKB deel 1:

Op het traject Arnhem-Amerongen was gekozen voor ruimtelijke plannen. Het zwaartepunt van deze ruimtelijke plannen ligt ter hoogte van Lienden waar een dijkverlegging was opgenomen. Op het traject Amerongen-Schoonhoven bestond het Basispakket van deel 1 uit dijkverbetering (waar nodig).

2 Regioadvies:

Het Regioadvies bestaat uit ruimtelijke plannen tussen Arnhem en Vianen. Hier zijn geen binnendijkse maatregelen bij betrokken. Op enkele onderdelen van dit traject is aanvullende dijkverbetering nodig. Op het traject Vianen-Schoonhoven wordt gekozen voor beperkte zomerbedverdieping in combinatie met dijkverbetering.

3 Dijkversterking voor de hele Neder-Rijn en Lek (RAD):

Dit is het Referentie Alternatief Dijkverbetering zoals dat is opgesteld in het kader van PKB deel 1. Het betreft dijkverbetering overal waar dat nodig is tussen Arnhem en Schoonhoven.

4 Buitendijks Rhenen 1:

Deze variant lijkt op het Basispakket uit PKB deel 1, met het verschil dat de dijkverlegging bij Lienden is vervangen door een grotere vergraving in de Middelwaard, het doorlaatbaar maken van de veerstoep Stichtse oever en de Rijnstraat (beiden aan het stadsfront van Rhenen) en twee kilometer extra dijkverbetering ter hoogte van Lienden.

5 Buitendijks Rhenen 2:

Deze variant lijkt ook op het Basispakket uit PKB deel 1, met verschil dat de dijkverlegging bij Lienden is vervangen door een grotere vergraving in de Middelwaard en de toevoeging van een grote vergraving in de Elster Buitenwaarden. In deze variant is ten opzichte van het Basispakket geen extra dijkverbetering nodig.

6 Buitendijks Vianen-Arnhem:

In deze variant worden buitendijkse ruimtelijke plannen voorgesteld tussen Arnhem en Utrecht, gecombineerd met dijkverbetering over het traject Wageningen-Schoonhoven. In deze variant is het hydraulisch effect meegenomen van een mogelijk particulier initiatief bij Maurik.

7 Robuust afmaken:

Deze variant heeft als basis dijkverbetering op die trajecten waar de huidige dijken te zwak zijn. Ruimtelijke maatregelen zijn gekozen op locaties waar hydraulische knelpunten het grootst zijn. Dit zijn locaties waar bij hoge afvoeren lokaal opstuwing ontstaat als gevolg van een vernauwing in het winterbed van de rivier. Op deze locaties zijn maatregelen ontworpen die enerzijds een bijdrage leveren aan de gewenste waterstandverlaging en anderzijds een bijdrage leveren aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Als gevolg van deze aanpak ontstaat ter hoogte van de hydraulische knelpunten een robuuste situatie voor de veiligheid.

Het alternatief dat in de inspraak door een aantal particuliere initiatiefnemers is gepresenteerd, vertoont grote overeenkomsten met variant 5 (Buitendijks Rhenen 2), waarbij nog extra vergravingen zijn toegevoegd in de Palmerswaard en in Maurik. Deze extra vergravingen zouden wellicht nog 1 à 2 km dijkverbetering kunnen voorkómen, ten opzichte van variant 5.

21.3 Afweging van het kabinet

Uit de aanvullende studie blijkt dat er, afgezien van het alternatief 3 (RAD), twee alternatieven zijn voor het traject Arnhem-Schoonhoven die kunnen worden gerealiseerd binnen het budget van de PKB.

De eerste betreft het alternatief 4 (Buitendijks Rhenen 1), dat beter scoort op de aspecten kosten en grond dan het Basispakket; het scoort slechter op het aspect ruimtelijke kwaliteit.

Het tweede alternatief dat qua kosten kan worden gerealiseerd binnen het budget van de PKB, is alternatief 7

(Robuust afmaken) waarin naast dijkverbetering rivierverruimende plannen worden gerealiseerd in diverse uiterwaarden, te weten: Vianen, Elster Buitenwaard, Tollewaard, Middelwaard, Doorwerth en Meinerswijk. Hierbij wordt gestreefd naar een meer robuuste hydraulische situatie en een kwaliteitsverbetering. Dit zijn daardoor andere, minder grootschalige ingrepen dan de uiterwaardplannen die op deze locaties zijn aangegeven voor bijvoorbeeld het Basispakket van PKB deel 1. Deze maatregelen kunnen dan ook een bijdrage leveren aan de speciewinning voor de dijkverbetering. Dit alternatief houdt de weg vrij voor particuliere initiatieven in bijvoorbeeld de uiterwaarden bij Maurik. Dit alternatief scoort beter op de aspecten kosten, grond en ruimtelijke kwaliteit dan het Basispakket. Dit alternatief scoort slechter op het aspect trendbreuk dan het Basispakket (de totale lengte benodigde dijkverbetering is groter).

De alternatieven 2 (Regioadvies), 5 (Buitendijks Rhenen 2) en 6 (Buitendijks Vianen-Arnhem) zijn duurder dan het Basispakket en daarbij ook minder gunstig ten aanzien van de hydraulische effecten, de hoeveelheid te bergen grond, en/of de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

21.4 Besluit van het kabinet

Op basis van de inspraakreacties en het aanvullende onderzoek heeft het kabinet besloten dat over het traject Arnhem-Schoonhoven naast de dijkverbetering de volgende ruimtelijke maatregelen zullen worden gerealiseerd in verschillende uiterwaarden, te weten; Vianen, Elster Buitenwaard, Tollewaard, Middelwaard, Doorwerth en Meinerswijk. Hierbij wordt gestreefd naar een meer robuuste hydraulische situatie en een kwaliteitsverbetering.

IJssel

22.1 Inspraak

Er zijn verschillende maatregelen langs de IJssel waarop insprekers hebben gereageerd.

Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld

Vooral over de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld zijn veel reacties ontvangen. Het gaat om 950 reacties, waarvan 830 identieke. Enkele insprekers zijn voorstander van de aanleg van de hoogwatergeul, omdat andere maatregelen meer negatieve effecten zouden hebben. Veruit het grootste deel van de 950 insprekers is het echter niet eens met deze maatregel. Veel insprekers geven aan dat zij in een 'badkuip' komen te wonen en vrezen dat hun veiligheid in het geding is. Ook betwijfelen veel insprekers of de aanleg van de hoogwatergeul wel leidt tot verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. Men verwacht negatieve effecten op de cultuurhistorie, de woonomgeving, maar ook op weidevogels. Veel insprekers wijzen op de gevolgen van de hoogwatergeul voor de landbouw. De ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven worden in hun ogen enorm beperkt, terwijl een aantal bedrijven direct in het bestaan wordt bedreigd.

Er zijn door de insprekers verschillende alternatieven voor de hoogwatergeul naar voren gebracht

Dijkverleggingen Voorster Klei en Cortenoever

Ook met betrekking tot de dijkverleggingen Voorster Klei en Cortenoever zijn veel reacties ontvangen. Men vreest voor negatieve effecten op de ruimtelijke kwaliteit, maar ook voor het feit dat verschillende woningen buitendijks komen te liggen. Ook hier wijst men op de gevolgen voor de landbouw. Enkele insprekers leggen de relatie met de hoogwatergeul Zutphen. Sommigen van hen stellen voor deze geul op de korte termijn al te realiseren, waardoor de dijkverleggingen overbodig worden. Anderen gaan er echter van uit dat deze maatregelen uiteindelijk alle drie nodig zijn.

De bewoners van onder meer het gebied van de dijkverlegging Cortenoever hebben als alternatief voor de

dijkverlegging Cortenoever voorgesteld in de volgende uiterwaarden nevengeulen aan te leggen: de Spankerensche Waarden/Geldersche Toren/Brummensche Waarden, de Bronkhorsterwaarden, de Reuversweerd en bij Bronsbergen/Stokebrandsweerd.

De bewoners van het gebied van de dijkverlegging Voorster Klei hebben een buitendijks alternatief voor de dijkverlegging Voorster Klei voorgesteld. Het alternatief voorziet in het verleggen van het zomerbed van de rivier ter hoogte van Zutphen en de aanleg van een buitendijkse hoogwatergeul op de plek van het huidige zomerbed. Bovenstrooms en benedenstrooms krijgt de geul een vervolg in de vorm van een nevengeul. Het gaat dan om een geul door de Tichelbeekse Waarden, Gelderhoofse Waarden, Zutphense Uiterwaarden en Rammelwaard. In overleg met de bewonersgroep is hierop een variant gemaakt zonder verlegging van het zomerbed, maar wel met een forse geul in de Tichelbeekse Waarden, Zutphense Uiterwaarden, Rijsselsche Waard.

Uiterwaarden bij Deventer

Ruim tien insprekers hebben gereageerd op de plannen nabij en in Deventer. Men wijst erop dat het aanleggen van een geul tussen Ossenwaard en Bolwerksplas een grote ingreep in het cultuurhistorisch belangrijke beschermde stadsgezicht van Deventer zal betekenen en betwijfelt of de ingrepen passen in de visie IJsselfront, die recent is opgesteld. Men vraagt zich af of de gewenste verlaging niet ook bereikt kan worden door de uiterwaarden verder uit te graven.

Reductie zijdelingse toevoer

De provincie Gelderland heeft voorgesteld de zijdelingse toevoer onder maatgevende omstandigheden te reduceren met 25%. Het voorstel omvat een 18-tal maatregelen verspreid in het gebied van het waterschap Rijn en IJssel. Het effect van het totale pakket is een waterstandverlaging van circa 8 cm op de IJssel; hiervan komt ongeveer 6 cm voor rekening van de berging van water uit de Oude IJssel in het Eldrikse veld.

Reservering dijkverleggingen Welsum en

Den Nul-Fortmond

Er zijn veel reacties ontvangen (circa 90) over de langetermijnreservering voor de dijkverlegging Welsum en Den Nul-Fortmond. In al deze reacties wordt nut en noodzaak van deze reservering ter discussie gesteld. Men vreest dat vooral door het verdwijnen van woningen en bedrijven aanzienlijke effecten optreden voor de sociale structuur en de verdere ontwikkeling van het dorp. Men vreest dat het dorp zal vergrijzen en uiteindelijk het huidige voorzieningenniveau zal verliezen. Bovendien geeft men aan er niet van overtuigd te zijn dat de ruimtelijke kwaliteit van het gebied zal verbeteren. Ook voor deze reservering zijn alternatieven in het buitendijkse gebied voorgesteld.

Baggeren

Verscheidende insprekers hebben erop gewezen dat er op de IJssel sprake is van achterstallig baggerwerk.

22.2 Aanvullend onderzoek

Mede naar aanleiding van de inspraak is aanvullend onderzoek gedaan naar:

- ~ de bewonersalternatieven voor de dijkverleggingen Voorster Klei en Cortenoever;
- ~ de mogelijkheid van uitwisseling van de dijkverlegging Cortenoever met een reductie van de zijdelingse toestroming en uiterwaardvergraving Brummense Waard;
- ~ een kostenanalyse van de hoogwatergeul Zutphen;
- ~ de buitendijkse mogelijkheden op het traject Zwolle-Deventer.

Verder is gebruik gemaakt van de laatste informatie uit de pilot ontwikkelingsplanologie IJsseldelta.

Hoogwatergeul Kampen-Vossemeer

Als mogelijk alternatief voor het verdiepen van het zomerbed is in PKB deel 1 de hoogwatergeul bij Kampen opgenomen.

De Minister van VROM heeft het project IJsseldelta in het kader van de Nota Ruimte aangewezen als voorbeeldproject ontwikkelingsplanologie. In het gebied ten zuidwesten van Kampen speelt een groot aantal min of meer op zichzelf staande ontwikkelingen: de aanleg van de Hanzelijn, 'bypass' Kampen, de opwaardering van de N50 naar A50, en de woningbouw-opgave van de gemeente Kampen (4000-6000 woningen). Een belangrijk doel van het project IJsseldelta is om deze afzonderlijke ontwikkelingen op een dusdanige manier te combineren dat een meerwaarde ontstaat voor de ruimtelijke kwaliteit en dat de waterveiligheid voor Kampen en omgeving duurzaam wordt verbeterd. Door het combineren van ontwikkelingen

ontstaan ook mogelijkheden voor 'win-win'-effecten en is het mogelijk werk met werk te maken, wat ook kostenvoordelen op kan leveren. Binnen IJsseldelta wordt, in samenwerking met een groot aantal partijen, de ruimtelijke meerwaarde en de haalbaarheid (financieel, technisch, juridisch, bestuurlijk) voor de blauwe bypass verkend. De regio opteert, zo is ook in het Regioadvies verwoord, voor een duurzame en veilige oplossing van de hoogwaterproblematiek, in de vorm van een blauwe bypass. Binnen het project IJsseldelta is het streven er op gericht om het voorkeursmodel voor de bypass, inclusief financieringsstrategie en convenant, in 2006/2007 gereed te hebben.

Duidelijk is dat hoe dan ook een partiële wijziging van het Tracébesluit Hanzelijn noodzakelijk is om een bypass van de IJssel bij Kampen in de toekomst niet te belemmeren. De huidige configuratie voor de Hanzelijn zal daartoe in ieder geval aangepast dienen te worden. Voor een hoogwatervrije doorgang van de bypass op het punt waar de Hanzelijn de N50 en de Slaper kruist, is de aanleg van een extra kunstwerk noodzakelijk. Tevens zal de Hanzelijn terplekke over een langer traject op hoogte gehouden moeten worden. Een andere, wat minder ingrijpende aanpassing, betreft een verhoging en 'landinwaartse' verschuiving van de kanteldijk. Deze is van belang voor de passage van de bypass nabij de tunnelmond.

In de loop van 2006/2007 zal er meer duidelijkheid ontstaan over de mogelijkheden om deze maatregel voor 2015 binnen de uitgangspunten en randvoorwaarden van de PKB te realiseren. Mocht er bestuurlijke overeenstemming zijn, met name ook over de financiering van de maatregel, dan kan vanuit de programmatische aanpak de maatregel zonder partiële herziening van de PKB worden opgenomen in het Basispakket.

22.3 Afweging van het kabinet

Dijkverlegging Cortenoever

Voor de dijkverlegging Cortenoever zijn buitendijkse alternatieven aangedragen in de vorm van uiterwaardvergravingen. Vanuit hydraulisch oogpunt kunnen deze maatregelen voor de korte termijn de dijkverlegging Cortenoever vervangen. De voorgestelde maatregelen zijn in de aanloop naar PKB deel 1 al geïdentificeerd en beoordeeld. Vanuit de insteek ruimtelijke kwaliteit zijn de maatregelen negatief beoordeeld. Ook vallen delen van de maatregel onder de Habitatrichtlijn. De uiterwaard Reuvenweerd valt geheel onder de Habitatrichtlijn en is op basis daarvan in het strategisch kader VHR opgenomen als 'blijf af'-gebied. De kosten van deze uiterwaardvergravingen zijn tezamen een factor 3 tot 4 duurder dan de dijkverlegging Cortenoever.

Dijkverlegging Voorster Klei

Met het bewonersalternatief kan voor tweederde deel worden voldaan aan de taakstelling voor de korte termijn. De maatregelen zijn tezamen een factor 3 duurder dan de dijkverlegging Voorster Klei. De aaneenschakeling van de nevengeul in de verschillende uiterwaarden leidt tot een zeer lange en forse nevengeul, die tot relatief grote aanzanding van het zomerbed leidt en daarmee negatieve consequenties voor de scheepvaart heeft. In dit smalle deel van de rivier en met name bij de aftakking van het Twentekanaal is dat niet aanvaardbaar. Met de aanleg van drempels in de nevengeul kan het morfologisch effect worden verminderd, maar dat leidt weer tot een afname van de waterstandverlaging. De lange nevengeul kan in delen worden opgeknipt, maar het effect op de waterstanden wordt daarmee minder. In de variant is het waterstandverlagend effect slechts zeer gering. Deze variant is niet verder uitgewerkt. Door de situering van de nevengeulen wordt met name aan de taakstelling rond Zutphen niet voldaan.

Het bewonersalternatief bestrijkt het traject waar ook de hoogwatergeul Zutphen effect heeft op de waterstanden. Omdat de bijdrage aan de taakstelling van het alternatief echter beperkt is, kan dit alternatief de hoogwatergeul niet vervangen. Ook kan het alternatief er niet voor zorgen dat de hoogwatergeul substantieel in omvang kan worden gereduceerd.

Hoogwatergeul Zutphen

De hoogwatergeul is een maatregel waarmee het probleem wordt aangepakt daar waar het zich voordoet, namelijk ter hoogte van het knelpunt bij Zutphen. Het op de korte termijn verder ontwikkelen van de hoogwatergeul sluit ook aan bij de planning voor de bouw van 3000 woningen in hetzelfde gebied. Dit laatste betekent dat er voor dit gebied een integrale ruimtelijke ordeningsopgave ligt, die de reikwijdte van de hoogwatergeul overstijgt. De kosten van de geul liggen op dit moment aanzienlijk hoger dan die van beide dijkverleggingen. Vanuit private hoek is belangstelling voor de ontwikkeling van het gehele gebied inclusief de hoogwatergeul. Of dit bijvoorbeeld leidt tot een additionele financiering, dan wel kostenbesparing van de maatregel, zodat de hoogwatergeul daarmee past binnen de randvoorwaarden van de PKB, is nog niet duidelijk.

Reductie zijdelingse toestroming

Uit een eerste analyse blijkt dat de huidige voorstellen voor reductie van zijdelingse toevoer nog niet voldoende zijn uitgewerkt om een definitief besluit te nemen. De in het voorstel opgenomen maatregelen zijn op zich onvoldoende om een onderdeel van het Basispakket te vervangen. In combinatie met de uiterwaardmaatregel Brummense Waard

kan er wel een alternatief ontstaan voor de dijkverlegging Cortenoever. Dit is conform het Regioadvies. Voor de maatregel Brummense Waard is hiertoe een nieuw ontwerp gemaakt, waarbij rekening is gehouden met de wensen vanuit de ruimtelijke kwaliteit en de Vogel- en Habitatrichtlijn. Ten aanzien van de kostenraming bestaat nog onduidelijkheid, waarbij de kans bestaat dat de kosten uiteindelijk hoger zullen uitvallen. Bovendien zijn er twijfels over de werkelijke beschikbaarheid van de berging in het Eldrikse Veld op het moment dat het nodig is.

Veessen-Wapenveld

De keuze voor de binnendijkse hoogwatergeul betekent inderdaad niet dat er hydraulisch gezien geen buitendijks alternatief is. Buitendijks moeten er echter zoveel maatregelen worden ingezet dat daarmee landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische waarden worden aangetast.

Vanuit hydraulisch oogpunt is het mogelijk op dit traject aan de taakstelling voor de korte termijn te voldoen met buitendijkse maatregelen, al of niet aangevuld met kleinschalige dijkverleggingen. Er zijn diverse combinaties bekeken die echter altijd minimaal twee maatregelen bevatten die waarden, zoals vastgelegd in het Strategisch Kader Vogel- en Habitatrichtlijn, significant aantasten. Ook kosten deze mogelijkheden meer dan de hoogwatergeul. De waterstanddaling die deze maatregelen gezamenlijk bewerkstelligen, is wel minder dan die door de hoogwatergeul. Omdat de hydraulische effecten zich bovengestroomd van dit traject minder ver uitstrekken dan bij de hoogwatergeul, zijn ten opzichte van het Basispakket in PKB deel 1 extra maatregelen tussen Veessen en Deventer nodig. De uiterwaarden op de oostoever tussen Deventer en Olst zullen over de gehele lengte moeten worden vergraven.

In het licht van de lange termijn valt te constateren dat bij iedere verdere stijging van de maatgevende afvoer, er buitendijks geen ruimte meer is en dat dan alsnog de inzet van een binnendijkse maatregel nodig is.

De hoogwatergeul Veessen-Wapenveld kan in beginsel worden vervangen door de twee grootschalige dijkverleggingen Marle en Herxen. De dijkverlegging Herxen is zeer ingrijpend, omdat daardoor een groot aantal woningen en bedrijven moet worden verwijderd en wordt derhalve beschouwd als een niet acceptabele maatregel.

Welsum en Den Nul-Fortmond

Een aanvullende analyse van de mogelijkheden om buitendijks extra water af te voeren, geeft aan dat er, binnen het Regionaal Ruimtelijk Kader, langs dit deel van de IJssel meer mogelijkheden liggen dan in PKB deel 1 is aangenomen. Deze extra afvoer kan met name bereikt

worden door ook binnen het bestaande natuurontwikkelingsproject Duurse Waarden meer ruimte te creëren in combinatie met het lopende project Olsterbuitenwaarden en Welsummerwaarden. Voor de lange termijn is de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld in dit deel van de IJssel bepalend.

Baggeren

Het klopt dat de laatste jaren minder is gebaggerd dan voorheen. Dit komt omdat voor het overgrote deel van de IJssel de bodem de laatste decennia stabiel is; de noodzaak om op de IJssel te baggeren is daarom op dit moment minder of niet aanwezig

22.4 Besluit van het kabinet

De inspraak en de resultaten van het aanvullend onderzoek zijn voor het kabinet geen aanleiding het Basispakket voor de IJssel te wijzigen.

Wel heeft het kabinet gemeend de hoogwatergeul Zutphen als alternatief in het kabinetsstandpunt te moeten opnemen. Het kabinet acht het verantwoord om beide dijkverleggingen Welsum en Den Nul-Fortmond als langetermijnmaatregel af te laten vallen en de reservering niet meer in de PKB op te nemen.

Dit rapport is een uitgave van Projectorganisatie Ruimte voor de Rivier. Het project Ruimte voor de Rivier is een initiatief van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Voor meer informatie:
www.ruimtevoorderivier.nl
info@ruimtevoorderivier.nl

Januari 2007

FOTO'S

Dick Brouwers
Bert Boekhoven
Rijkswaterstaat

KAARTEN

Mijs + Van der Wal

CONCEPT EN PRODUCTIE

Kris Kras Design BV, Utrecht

DRUK

Verenigde Offset Bedrijven, Hardenberg